

Förkolnade träd bakom värmediset. Svarta grenstumpar som skrivtecken mot himlen. Skorpor av svett gräs över åkrarna längs järnvägen. Tåget bromsar in med häftiga ryck. Ingen stiger av eller på. Inget lastas av eller på. Inget skärande oväsen av spårarbeten. Bara den kväljande tystnaden. Vi står hopträngda i tågkorridoren. Förpassade till ett stickspår. För att släppa fram passerande trupp- och materieltransporter. Det är inte minsta lilla lucka mellan oss. Det finns nätt och jämnt plats att andas. Att falla omkull eller sjunka ihop går inte. Jag hade kunnat vara död och ändå stå upprätt. Uppallad av de svettiga kropparna omkring mig. Grovt uniformstyg, klänningar sydda av avlagda tweedrockar skaver mot vätskande skrapsår. Smärtan sprider sig bland oss. Vi delar på kroppens lidanden i den åsktunga luften. Nästintill kvävande när tåget står stilla. Vi jämrar oss och svär när det trampas på ömma fötter. När det hostas och harklas och sprids tuberkulosmitta rakt upp i ansiktet på en. Aggressionerna är ända uppe vid ytan. Fortplantar sig genom tågkorridoren. Klumpar av mensblod hamnar i min redan genomblödda bomullsbinda. Jag känner hur blodet rinner nerför insidan av låren. Blodlukten blandar sig med gammal svett från vår kollektiva kropp. Mot alla odds lyckas jag tränga mig fram till toaletten. Golvet flödar över av en blandning av urin och grumligt vatten. En menig Wehrmachtsoldat sitter på toalettstolen och sover med hakan mot bröstet. Jag tvekar ett ögonblick i dörröppning-

en. Toalettstanken känns som nålstick i svalget. Tårarna tränger på. Jag kan inte hejda gråten. Soldaten reser sig som på kommando. Men kan inte röra sig ur fläcken utan står kvar med ryggen mot toaletten. Jag böjer knäna till halvsittande, halvstående ställning. Toaletten är full upp till brädden. Jag släpper ner den blodiga bindan och drar upp en ren binda ur jackfickan. Läger den på plats i trosorna. Stela av intorkat blod. Den vassa lukten av järn är nära att fälla mig till marken. Jag sträcker på benen och häver mig upp till stående. Så fort jag har rest mig ramlar soldaten ner på toalettstolen igen. Ett kort ögonblick blir jag alldeles yr i huvudet. Stanken stannar kvar i näsborrarna. Jag tränger mig ut och står fastklämd utanför toaletten. Det går inte att komma tillbaka till min gamla plats i tågkorridoren. Jag är långt från min resväska nu. En hand trevar sig in mellan mina ben och griper tag om den lösa bindan. Mina armar är fastlåsta. Jag kan inte slå undan handen utan biter hårt i en axel på måfå. Handen släpper taget. Jag vet inte vems den är. Ingen rör en min. Allt är bara grått omkring mig. Själv är jag också grå ända in i märgen. Inifrån och ut. Blundar och föreställer mig att jag befinner mig i en sval park. Ligger i gräset och tittar upp mot en klar, genomskinlig himmel. Tittar rakt in i den blå oändligheten. Hur länge har jag varit på resande fot i den här tryckkokaren? Det var mitt i natten när jag klev på tåget i Hamburg och sedan dag och sedan natt igen. Nu är det ännu en dag som redan är på väg att rinna ut. Jag har rest genom dagar och mörklagda nätter. Genom tidlösheten. Genom krigstiden. Kriget som avlöser varandra i kedjereaktioner av hämnd och vedergällning. Av erövringslystnad och maktanspråk. Av ren och skär stridlust. Det är efterkrigstid. Som omärkligt övergår i förkrigstid. Där nästa krig redan pyr i ständig mobilisering och undantagstillstånd. Jag reser tillbaka till tiden mellan kriget. Mellankrigstiden. Min ungdomstid. Den tid som har format mig. Jag hade den perfekta

mannekängkroppen. Flyttade hemifrån när jag var fjorton och mannekängade för Fønnesbech på Strøget. Kunderna kunde inte slita blicken från mig utan köpte allt jag visade upp: det anständiga och stilrena, det vågade och djärva, galatoaletterna, förståndiga vardagskläder, alltihop i senaste snittet och högsta mode. Kort sagt: kunderna – kvinnorna – köpte mer än de hade råd med. Omsättningen gick upp. Jag fick bonus och gratifikation. Blev utbjuden av de äkta männen som mycket diskret, på väg till kassan, stack till mig sina visitkort med tid och mötesplats: de dyraste barerna och finaste restaurangerna i staden. Även det var en tid, en tid i tiden: min storhetstid. Utplånad av kriget. Begravd tillsammans med de döda. Nu är det tågtid för oss som fortfarande är vid liv. Mer döda än levande. Vi har förlorat det mest dyrbara. Eller i själva verket allt. Hemmen har blivit upplösta i all hast, småbarn omhändertagna på obestämd tid. Vi befinner oss någonstans utanför tidtabellens ankomst- och avgångstider. I en tidsficka mellan Hamburg och München. Fångade i ett här och nu. Inget före eller efter. Nuet är vår gemensamma premiss. Den stora blöta svampen har suddat ut tidslinjen som krita från svarta tavlan. Var nöjd med det du har och sluta stirra på det du inte har. Jag har ingenting annat än en kropp. Uppslukad av den flytande kroppsmassan i tågkorridoren. Har nätt och jämnt så mycket golvyta för fötterna som min skostorlek kräver på längden och bredden. En tunnklädd kvinna har klivit in på mitt territorium i storlek 39 (ett skonummer som är proportionellt mot min längd, 175 centimeter) och står på mina skospetsar med sina små fötter i sommarsandaletter någonstans nere i golvmörkret. Kommer hon från en annan och ljusare tid än militäruniformernas och stridskängornas? Kommer hon från semestersolen som får själen att sprängas av längtan? Hon är liten och nätt. När mig knappt till axlarna. Jag tittar över huvudet på henne och in i ett illa åtgånget utstående öra. En desertör

från östfronten? En civilklädd landsförrädare? Det förekommer ståndrätt och avrättningar: likvidation för ingenting. Jag måste lägga band på mina undergångsaningar. Min alltför livliga fantasi. Jag vet ingenting om mina medpassagerares öde. Och lika bra det. Den lilla kvinnan har klivit ner från mina skospetsar. En blond ariska med majsgrönt hår, en äkta Gretchen. Eller bara blekt med vätesuperoxid? Det finns många sätt att överleva eller inte överleva kriget. Jag har ingen önskan om att överleva. Jag tänker ställa mig ansikte mot ansikte med kriget. Se kriget i ögonen. Vara nära min älskade som är död. Se hans ansikte i de sårades och döendes ansikten. Nu fantiserar jag igen. Ingenting blir som man har tänkt sig, det är min bittra erfarenhet. Jag såg ett värvningsplakat för tyska Röda korset på muren vid tyska kyrkan på Nørregade. Såg det som ett tecken på att jag skulle bryta upp. När jag har kommit fram till München och gjort mig hemmastadd kommer det att dyka upp något. Behovet av hjälpande händer är stort i ett krigförande land. Tiden på Ollerup inspirerade mig att utbilda mig till gymnastiklärarinna. Jag har haft god nytta av att ha arbetat på Kvinnornas idrottsförening. Klubblokalerna högst upp i Idrætsparkens nya byggnad med sin tillhörande takterrass för friluftsgymnastik och solbad gav oss perfekta möjligheter att utvecklas. Det var några fina år. Jag har alltid varit bra på det där med kroppen. Jag fascinerar av det kroppsliga. Anatomi intresserar mig. Inte bara allmänt. Även beträffande min egen kropp. Som jag är mycket noga med. Inte ett gram för mycket fett. Jag äter bara råkost. Dricker avvalnat kokt vatten ”i rikliga mängder”, som det heter. Kroppen består till sjuttiofem procent av vatten. Vattnet är vårt element. Jag skulle egentligen ha blivit konsertpianist. Men kroppen förde mig bort från flygeln. Jag var bortskämd. Fick allt jag pekade på. Racercykel. Ridhäst. Pappas flicka. Holteflicka. Från ett kamrershem. Pappa manschettarbetare. Uppkomling. Mamma

ättling till svenska lappskräddare. Det femte i ordningen av nio barn. Invandrare förökar sig. Det skapar trygghet att vara många likadana i främmande land.

Vår kollektiva kroppstemperatur i den trånga tågkorridoren har nått kokpunkten. I ett nu utan uppehåll. Inte buddhisternas heliga evighetsnu, utan krigets, slagfältets nu. Bombmattornas, granaternas, dödens nu. Jag är neutral. Inte på någons sida. Det finns alltid två sidor av saken. Inget är bara svart eller bara vitt. Vår tid kräver tydliga ställningstaganden, säger mina vänner och bekanta på båda sidorna. I krig finns det inget både och, bara ett antingen eller. Antingen är du med oss eller också är du emot oss. Jag står med ett ben i varje läger. Kanske mest på högerbenet. I Gerhards läger. Han är mer rädd för kommunismen än nazismen. *Var* mer rädd. Det har inte sjunkit in i mig att han är död och borta för alltid. Jag förstår inte "evighet" och "alltid". Det enda som är kvar av honom är hans Soldbuch och Wehrpass, dolken, hans slitna läderbörs med foton av pojkar. Skickat från Luftwaffebasen i Krakow i ett brunt paket. Med mitt namn och min adress i prydlig frakturstil. Det är för många döda. Så många att de inte ryms annat än som en siffra i talföljdens oändlighet. Krigets himmel och helvete är för länge sedan överfulla av soldatlik, civila lik: kvinnolik och barnlik, lik av unga flickor, pensionärslik, lik i alla åldrar och storlekar. Packade i lager på lager. Som sill i en tunna. Som sardiner på burk. Som vi resenärer här i tågkorridoren. Ett djuriskt tillstånd. Rovdjurslukten är värre än från burarna på Zoo. München är en hägring framför oss. Som min väska på bagagehyllan i kupén. Helt naturligt för en flickscout som jag att lämna min plats åt en krigsinvalid. Att överge min väska. Offra min livlina. Jag klamrar mig fast vid hoppet om att bli återförenad med väskan och dess innehåll när vi kommer fram till München. Jag uppskattar att vara lämpligt klädd, klädd för tillfället. Min figursydd byxdräkt är chic, kvinn-

lig. Men passar inte för årstidens brittsommar. Byxdräkten fick inte plats i väskan, som är fullproppad till bristningsgränsen med höst- och vinterkläder. Jag reser på ett halvårs besöksvisum. Det var en krånglig och långdragen procedur att få utresevisum på Rikspolisens visumexpedition. Att få det utresetillstånd som de tyska myndigheterna kräver. Jag kände mig inte välkommen. Det gick mycket lättare med inresevisum till Tyskland. Min status som krigsänka underlättade proceduren på den tyska legationen på Østerbro. Och att jag kunde visa upp en inbjudan från Klaus och Gudrun som var på besök hos oss i Frederiksberg en eftermiddag strax innan Gerhard störtade den femte juni. Klaus var en av Gerhards flygofficerskolleger vid östfronten. Gudrun är danska. Utbildad sjuksköterska, hemmafru med två barn, som jag förstod det. Jag fick bara ett flyktigt intryck av dem under det korta eftermiddagsbesöket. Men det var omtänksamt av dem att bjuda in mig att komma och vila upp mig hos dem i München strax efter ”olyckan”, som jag kallar det som hände när Gerhards plan blev nedskjutet över sovjetiskt territorium. Flygplanet blev totalförstört när han nödlandade och han själv slungades ut ur förarkabinen. Förhoppningsvis dog han på fläcken. Kriget (och modet) har förvandlat mig till en byxflicka. Under normala omständigheter föredrar jag snäva klänningar – sammet, tjockt, blankt siden eller shantung – som framhäver min slanka figur. Men man måste följa med sin tid och modet. Modet är ett av dödens många ansikten, som man brukar säga. Modesäsongen är kort. Inget är så passé och förfelat som förra årets mode med fel kjollängder och midjeskärningar. Föråldrade färger och mönster. Snabba växlingar skapar förmögenheter. Det lärde jag mig under de intima middagarna med kundernas tråkiga äkta män. Som inte hade en aning om hur man skulle bete sig mot en kvinna. Bara att det gick att köpa henne. Det var långt före Gerhards tid. Jag var inte ens myndig. Hade ännu inte gett upp drömmen

om musikkonservatoriet. Men vant mig vid att ha egna pengar att röra mig med. Att vara fri och oberoende. Utanför pappas överinseende. Jag hade ett rum med egen ingång på Studiestræde. Jag var vad man kallade frigjord. Levde mitt liv som om varje dag var den sista. Hade dyra vanor. Dyra kavaljerer. Och så förändrades det i ett slag. Som när ljuset släcks på teatern. Pappa kastade sig framför ett förbipasserande tåg på Nørreports station. Dödsängeln hade med ens blivit min livskamrat. Jag bestämde mig för att uppfylla hans högsta önskan. Att sluta arbeta som mannekäng. Vilket är mycket mer ärbart än han hade fått för sig. Musikkonservatoriet var inte längre en möjlighet. Hornung & Møller-flygeln som jag hade fått i konfirmationspresent av mina föräldrar stod och samlade damm i vardagsrummet i Holte. Som jag sällan besökte. Året var 1929. Festen var över. Nu var det sträng disciplin och laganda på Ollerups gymnastikhögskola som gällde. Ett främmande land för mig som helst inte rörde mig utanför Storköpenhamn och Nordsjälland. Kroppskulturen på Ollerup visade sig vara som gjord för mig. Lagmentaliteten och kampanan. Jag hittade min plats i ett större perspektiv.

En vass armbåge borrar sig in mellan mina revben och kallar tillbaka mig till tågkorridoren. Smärtan får mig att flämta till. Jag måste ha somnat ett ögonblick. Inte ens i sömnen har jag släppt greppet om min aftonväska, som hänger i en smal rem snett över axeln. Med Reichsmark och resedokumenten som ger mig tillstånd att vistas hos Gerhards vänner när jag kommer fram till München. Tåget kör genom natten. Mina medpassagerares ansikten har försvunnit i mörkläggningen. En enda övertäckt väggglampa är tänd i kupéerna. Överallt sparas det på elektricitet och persontransporter. Kriget har högsta prioritet. Längst fram på vårt lok står det: "Erst siegen – dann reisen." På stationen i Hamburg hängde det baner från tak till golv med texten: "Din resa förlänger kriget." Lite väl hårt att lägga så mycket skuld på

vanliga medborgare. Även civila tyskar kan vara tvungna att ta tåget. Till en begravning, ett barndop, ett bröllop, ett sjukhusbesök i en avlägsen stad, akut hjälp och omsorg om äldre familjemedlemmar. Alla kupé- och korridorfenster är omsorgsfullt övertäckta med mörkläggningsstygar. Inte minsta lilla glipa ljus får slippa ut. Jag färdas i ett spöktåg. Tågets framlyktor är också övertäckta. Järnvägsnätet är ett av engelsmännens favoritmål för bomber, både i Tyskland och de ockuperade länderna. Jag har förlorat mycket av min respekt för det folk de senaste åren. Stackars lokförare. Att vara tvungen att styra i blindo med livet som insats. Fram till gränsen var det danska lokförare. Nu är det tyska tåg med tyska lokförare som sätter sitt liv på spel. Vi står stilla igen. Jag är stel i alla lemmar. Står upprätt som ett metallrör. Längtar efter att sträcka på mig, efter fristående övningar på golvet. Att vara i gymnastiksalen med flickflocken. Någonstans hörs en högljudd snarkning. Trycket från mina medpassagerare har förflyttat mig från toaletten och längre bort i korridoren. Blodet har slutat sippra ur mig. Jag vill helst inte göra mig till åtlöje redan när jag kommer fram med en fläck bak på mina slacks, som är tänkta för finare vinterbruk. Helst vill jag göra nytta där jag kan. Glömma mig själv. Fylla tomrummet efter Gerhard. Om det går. Men man måste anpassa sig. Särskilt i krigstider. Följa med strömmen och rätta in sig i ledet. Jag vet inte ens hur mycket klockan är. Eller vilken dag som följer på den natt vi är mitt i. Min mun och gom är som sandpapper. Jag försöker samla lite saliv. Hungern har slutat gnaga i mina tarmar. Jag har nytta av gymnastikhögskolans disciplin. Koncentrationen och uthållighetsproven. Olleruptiden var den bästa tänkbara förberedelsen för den (krigs)tid som låg framför oss unga sommar- och vinterelever. Jag var med i sommargruppen. Gerhard i vintergruppen ett och ett halvt år före mig. Vår rektor, Niels Bukh, var en utomordentlig karl. Jag är så tacksam för den tiden

och för allt den gav mig i form av kroppsstyrka och fast karaktär. ”Ett lands framtid är som dess ungdom”, var skolans motto. Eller snarare Niels Bukhs motto. Han var skolan och skolan var han. ”Gammelfar”, kallade vi honom. Ömsesidigt kärvänligt mellan honom och oss unga. Vi var redo att försvara honom när någon klagade på honom och hans gymnastik. Vi var en enda stor familj. Vid uppvisningarna runt om i landet var vi ”olleruparna”. Det var ett adelsmärke. Vi gamla elever återvände år efter år till de årliga elevträffarna på skolan. För att få påfyllning av ”Ollerupandan”. Och bli påmind om vilka vi hade blivit. Mer rakryggade, friare ungdomar. På Ollerup fanns varken individer eller klasser. Det verkliga målet var en kollektiv strävan där den enskilde ingår som en byggsten i helheten. Symmetrin som alla inordnar sig i, geometrin där ingen sticker ut. Förverkligandet av den fullständiga kroppsliga uniformitet som gjorde Bukhs metod, som kallades ”primitiv gymnastik” (men var allt annat än primitiv), beundrad och världsberömd. Vi lärde oss viljestyrka och självbehärskning. Fysiska skavanker eliminerades och skevheter rätades ut. Jag kände alltid igen en ollerupare på hållningen och blicken. Jag blev stark sommaren trettiioett. Orubblig i mina mål för tillvaron. ”Om man inte biter ihop blir man en slav”, var Gammelfars mantra. Det har jag aldrig glömt. De som inte klarade av disciplinen, de som visade svaghet och bröt ihop, skickades iväg. Det var hårt men nödvändigt att sortera ut de svaga ur flocken för att skapa det sublimes estetiska uttrycket för framtidens kroppskultur. Ollerup låg i tiden. Vi kände oss som pionjärer för en ny världsordning som leddes från det germanska storriket. Tyvärr ser jag ut som en tattare efter min farmor, som kom från en kolarfamilj i Gribskov. Jag fick inte vara med i elittrupperna, trots att jag var kvalificerad och träningsvillig. Jag var smidig och böjlig som en vidja, precis som Gammelfar ville att vi skulle vara. Jag hörde till de bästa, och min placering på

flanken var beviset på det. Gammelfar behövde mig på flanken. Men han började förbise mig, låtsas som om jag inte existerade, men utan att flytta mig neråt i leden. Vilket andra fick stå ut med. Man visste aldrig vad han hade i bakfickan. Osäkerheten på var man befann sig i hans inre statistik gjorde att man spände sig till bristningsgränsen. På grund av mitt utseende hörde jag inte till de utvalda. Det var de blonda och blåögda (även i överförd bemärkelse) som var favoriterna. Av estetiska skäl, med tanke på "massans ornament". Formationerna och de geometriska figurerna måste ha en sval, nordisk prägel, precis som de ljusa blå gymnastikdräkterna. Jag förstod det estetiska argumentet. Men att bli diskvalificerad på grund av medfödda egenskaper var som att bli reducerad till en lägre kast och därmed bli dömd till ett öde som avvikare med fel utseende och prägel. När några som var sämre kvalificerade än jag blev uttagna blev det en stor besvikelse som utlöste ett uppror inom mig, inte mot Gammelfars framtidsvisioner, utan mot honom själv och hans pedagogik. Hans sätt att behandla eleverna. Både de starka och de svaga, som han ansåg att mänskligheten var indelad i. Hans sätt att bryta ner våra försvarsmekanismer för att göra oss mottagliga för hans auktoritet och bygga upp oss igen från grunden som hans idealkropp. Hans hånfulla kommentarer om elever som var lite för mulliga eller hade ett ofördelaktigt, det vill säga icke-germanskt, yttre. Jag bet ihop. Försökte smälta in, lättad över att det inte var jag som var måltavlan. Idealen och gemenskapen hade jag tagit till mig från allra första början. Jag behövde ett orubbligt system med en stark man i spetsen, en sådan man som min pappa var. Ända tills han gav upp kampen, livskampen, och gav efter för sin feghet, vilket jag som den radikala idealist jag var i ungdomen inte kunde förlåta honom. Jag behövde storhet, det monumentala, det som också kommer till uttryck i skolans grundläggande arkitektoniska idé, den gigantiska sporthallen

med plats för åttatusen åskådare, gymnastikplanen där över tusen gymnaster får plats. De underjordiska tunnarna som knyter samman huvudbyggnaden med sidoflyglarna så att man kan ta sig runt i korridorerna under skolan utan att behöva röra sig utomhus. Det var som om Gammelfar hade förutsett kriget (eller kanske önskat sig det) långt före alla andra och sett till att skolan var helgarderad med ett förgrenat system av gångar som senare kunde användas som skyddsrum. Drömmen om att bara en enda gång få återvända till den oskuldsfulla försommar när jag för första gången steg in i den stora aulan och såg Gammelfar stå uppe på podiet med flodhästpiskan i högsta hugg. Det var upp-rop, och gud nåde den som inte kom i tid. Känslan av att ha blivit invigd i en större, mer meningsfull värld. Det var ett allvar och en koncentration som jag inte hade stött på förut. För mig fanns det ett före och ett efter Ollerup. Mitt liv hade varit fullt av grannlåt, eleganta kläder, öppna sportbilar, jazz- och swingklubbar, champagne i strida strömmar. Alltsammans yta, men så lockande, så upphetsande. Åh, vad sorglös jag var på den tiden, före Ollerup, före pappas svek.

Det var på den årliga elevträffen 1931, direkt efter min kurs. Efter middagen första kvällen umgicks vi uppe i Gammelfars bostad. Vi hade samlats i vinterträdgården med dess solfjäderspalmer och gipsavgjutningar av antika grekiska statyer endast iklädda fjäderprydda hjälmar, spjut och sandaler. Diskussionerna var livliga. Bukh ledde det hela, provocerade oss att deklarerat vår ståndpunkt om demokratins förfall och nationens framtid. Vi kände till hans åsikter, som han ventilerade så fort tillfälle gavs, hans djupa nationalism, hans skepsis till flerpartisystemet med dess brist på handlingskraft och hans avsky mot den fria pressen. I synnerhet de liberala dagstidningarna, som hade ett horn i sidan till honom. I politiskt avseende var jag ett oskrivet blad. Jag nöjde mig med att lyssna på de kloka hjärnorna och försöka bilda

mig en egen uppfattning. I början lade jag inte märke till honom. En snorvalp på arton år. Som jag, en erfaren, tjugotvåårig kvinna, stod högt över. Efter samvaron i vinterträdgården envisades han med att följa mig upp till mitt rum. Elevrummen låg i samma flygel som Gammelfars bostad, men en trappa upp. För att få lugn och ro lät jag honom följa mig upp. Helt anständigt, naturligtvis. Resten av elevhelgen ägnade han bokstavligt talat åt att förfölja mig. Han var upp över öronen förälskad och gav sig inte förrän jag lovade att gifta mig med honom så fort han fyllde tjuogoett och blev myndig. Han låg kvar på knä framför mig i matsalen utan att bry sig om att det var andra närvarande ända tills jag sa ja. Han hade starkare vilja än jag. Det var det som avgjorde. Han var yvig och högröstad. Stora gester. Vår tids hjälte, min hjälte, som växte med tiden, i takt med tiden. I motsats till mig levde han upp till det ariska idealet: den långa, bredaxlade, muskulösa typen med blont hår, rak näsa och blå ögon. Han blev redan som sextonåring uttagen till elittruppen, som turnerade med uppvisningar i Finland sensommaren 1929. Där föddes hans stora kärlek till Finland och hans beundran (som han delade med Gammelfar) för finnarnas modiga kamp mot kommunismens gissel och Rysslands angrepp på vårt nordiska grannland. Hans passion blev en gemensam utgångspunkt. Om jag inte hade haft ett mål med min resa – att se krigets utmaningar i vitögat – skulle jag för länge sedan ha brutit ihop i detta tåglimbo. Långt från fronten. Långt från granatkastare och kulsprutesalvor. Från soldater i närstrid. Från bajonetter instuckna i mjukt kött. Från granatexplosioner i fiendelägret. Långt från kylan och förfrysningarna i vinterkriget och det pågående fortsättningskriget. Men inte utom fara på tågresan. Mål för engelsmännens luftkrigföring. Utlämnat åt bombplan lastade med sprängladdningar på flera ton. Precis som Gerhards flygplan på väg mot mål bakom fiendens linjer tillsammans med de finska jaktplanen. Hur

ska man kunna ta in krigets realiteter och samtidigt förbli vid sina sinnens fulla bruk? Mitt recept är kroppsmedvetenhet. Att rensa medvetandet med hjälp av kroppens egna resurser. Tvinga ut det inre mörkret med hjälp av upplysning. Till och med här i tågkorridoren, hoppresad som gammal kartong och sammanhållen av blod, svett och tårar, hjälper det att röra på fötterna och böja på fingrarna. Nu hör jag förtvivlad barnagråt sprida sig. Det värsta ljudet jag vet. Ljudet av barns lidande går rakt in i hjärteroten. Ett ljud som inte borde finnas. Jag kan inte få upp armarna och hålla för öronen. Jag tvingas lida tillsammans med barnen. Gråten kommer överallt ifrån. En gäll kör i alla tonarter. En klagolåt sjungen med barns skrämmande livskraft. Jag har alltid varit rädd för barn. Barns gåtfulla och oförutsägbara uppförande. Till och med när jag själv var barn och aldrig visste vad mina små lekkamrater skulle hitta på för djävulstyg. Gerhard ville ha barn. Envisades med minst fyra. Annars var det ingen mening med män och kvinnor, sa han. Inget hade kunnat vara mig mer fjärran. Att min kropp skulle bli en maskin för barnafödande. Kärleken växer med barn, sa han. Och jag ville ha den kärleken med honom. Jag kunde inte få nog av den. Hur kunde då något – kriget – ändå vara viktigare för honom än vi? Mig och vårt nyfödda första barn? En tidig morgon kysste han mig farväl för att resa till Stockholm i två dagar. Det var ju sant. Men det hade inte sagts ett knyst om att han skulle fortsätta till Helsingfors och ansluta sig till den internationella brigaden i vinterkriget mot Sovjetunionen. För att slåss för lilla Finland mot den stora mäktiga fienden. Han måste hjälpa sina nordiska bröder mot den blodtörstiga ryska björnen, sa han. Kunde inte sitta med armarna i kors och passivt titta på medan Finland återigen blev en rysk lydstat. Han hade talets gåva. Hans ord gjorde mig knäsvag. Vägen till kvinnans hjärta går genom öronen. Min värld rasade samman, mitt liv bröts mitt itu. Jag hamnade på villovägar. Kun-

de inte skilja på gott och ont. Rätt och fel. Förstod förnuftsmässigt hans idealism och beundrade den – jag har själv en släng av den. Men mina känslor slog bakut och vann över förnuftet. Jag var tvungen att arbeta med mig själv för att förlåta hans svek på hemmafronten. Vet inte om jag lyckades helt. Det är en annan sak med de döda, de stupade. Dem måste man förlåta. Strax efter att vårt andra barn, Tore, hade fötts flög Gerhard bombplan över sovjetiskt territorium bakom fiendens frontlinjer. Återigen för att hjälpa finnarna mot deras mäktiga granne i öster. I det andra finska kriget, fortsättningskriget, leddes styrkorna av det tyska överkommandot. Han var tvungen att enrollera sig i det tyska flygvapnet. Och först utbilda sig i att flyga jaktplan i Prenzlau och därefter i Paris. Lära sig luftkrigföring under vägledning av det tyska flygvapnets skickliga pilotlärare. Innan han skickades vidare till flygbasen i Krakow och fick inställelseorder vid fronten. För honom vägde finnarnas frihet tyngre än ideologier, sa han, han var inte nazist, men han hade inte heller något emot nazismen. Enligt honom bara en ideologi vilken som helst. Mina tankar går runt, runt. Jag har varken ätit eller druckit på två dygn. Eller är det tre nu? Jag kan äta vad som helst och ändå hålla mig slank. Jag har hög ämnesomsättning. Jag skulle ge ena armen för en klunk vatten och en torr brödbit. Gärna möjlig, det mättar ändå. Jag var inte ordentligt förberedd. Gav mig iväg så huvudstupa. Fattade beslutet en sömnlös natt. Lyckades i all hast få in pojkarna på ett barnhem i Ålsgårde. Och alla dessa ansträngningar bara för att bli strandsatt härute i ingenmansland. I Danmark går tågen åtminstone framåt på rälsen. Enbart hindrade av sabotageaktionerna mot exporten av jordbruksvaror till Tyskland, som har ökat på sista tiden. Motsståndsfolket har en poäng. Det får jag ändå medge. Ockupation är oacceptabelt och mot folkrätten (som tyvärr är satt ur spel), oavsett vem som ockuperar och vem som blir ockuperad. Sedan kan de kalla det ”mönster-

protektorat” och ”fredlig ockupation” hur mycket de vill. Jag är först och främst lojal mot Gerhard. En hustru och kvinna sviker inte sin man i dödens och nederlagets stund. Hon är trogen hans ideal och själv bärare av dessa ideal. Jag bevarar min personliga åsikt och övertygelse inom mig. Håller dem för mig själv. Inombords. Rättar in mig i ledet så länge jag befinner mig i det tyska hjärtlandet. Jag vill göra något. Hjälpa till där jag kan. Det är min skyldighet. Vi var ett fint par. Omgivna av glamour vid middagarna på den tyska legationen. Gerhard var kapten i flygvapnet. Det var inte fel att träda i tysk tjänst ens efter att vi hade blivit ockuperade. Att han följde sin övertygelse är helt i linje med regeringens politik. Regeringen och kungen gav officerarna tillåtelse att tillfälligt avgå ur aktiv tjänst och ta värvning i tyska Luftwaffe. Flera av hans officerskamrater från Værløse gjorde samma sak. En del av dem hade enligt Gerhard mer ideologiska motiv. Det var handlingens tid. Allt satsades på ett bräde med livet som insats. Inte en tid då man grubblade eller vägde för och emot, inte en tid då man lyssnade på förnuftet. De var i sina känslors våld. Som eldades på av snabba beslut. Den kränkande ordern om kapitulation inför det tyska anfallet mot Værløse Flyvestation den nionde april, ”skammens dag”. Det väckte ont blod bland Gerhard och hans kamrater när de var tvungna att lägga sig platt efter att tyskarna hade dödat två av deras flygkamrater i anfallet och att de därefter blev beordrade att hålla sig lugna. Befolkningens hånfulla gliringar mot försvarets och flygvapnets passivitet blev droppen. Jag är arg på de danska myndigheterna som förödmjukade officerarna och tvingade dem att vara passiva, för att inte tala om att gå ner i lön. De var tvungna att få upprättelse. Och dessutom en inkomst som de kunde försörja familjen på. Karriärmöjligheter. Vilket Danmark inte kunde ge dem, men det kunde Tyskland. Det var ett förstklassigt liv. Vi passade perfekt in i den tyska beskickningen i Köpenhamn. Jag

var omsvärmad. Jag finputsade min tyska. Tack vare att jag är musikalisk har jag språköra. Känsla för språkliga nyanser. Vi började umgås som vänner med makarna Schalburg. Ett utomordentligt par. Även han har stupat vid östfronten. Strax före Gerhard. Det är alltid de bästa männen som dör först. Och här står jag, lämnad åt mig själv. I en tågagn som står stilla. Mina fötter och vrister är svullna som en elefants. Kroppsvätskorna sjunker neråt. Från knäna och uppåt går det inte att se på mig att jag har fött två barn. Jag har fortfarande kvar min flickfigur. Men det spelar ingen som helst roll. Ingen ser mig. Jag är instoppad i den anonyma passagerarmassan. Om jag hade behållit min plats i kupén skulle jag åtminstone ha varit synlig. Den legendariska tyska noggrannheten vacklar helt och hållet. Föreställningen om att tågen går i tid här nere och att tidtabellen följs till punkt och pricka visar sig vara en relik från förkrigstiden. Vad berusade vi var av vår ungdomliga entusiasm över Det nya Tysklands framgångar. Effektivitet på alla nivåer. Ingen slentrian. Den monumental iscensättningen uppskattade vi i vårt umgänge på den tiden, före kriget. Jag avvaktar. Det återstår ännu för Tyskland att bevisa att man kan leverera en seger. Det är lackmustestet. Den som segrar har alltid rätt. Panikångesten kommer smygande när jag tänker att jag aldrig kommer att komma fram. Eller att ingen kommer och möter mig på stationen i München. Att de har avskrivit mig eftersom jag är så försenad. Jag skakar inombords. Jag måste få veta när vi kommer till München. Om vi någonsin kommer dit. Drar i en kavajärm på måfå. Ingen reaktion. Bara samma knuffande och trängsel som vanligt. Jag drar hårdare i en annan ärm och får ett argt ögonkast. Något slags kontakt trots allt, mer personlig än den ofrivilliga kroppskontakt som vi allihop utsätts för. Tåget börjar köra. Plötsligt, som med ett språng. Jag ramlar bakåt och slår bakhuvudet i något hårt. En käke, en tinning? Jag mumlar fram en ursäkt. Vill inte riktigt veta

vem jag har förolämpat. Är för ömhudad för en konflikt. Loket ökar farten. Vi färdas i normal hastighet. Vi färdas in i gryningen. Mörkläggningsgardinerna lossas i kanterna och rullas upp med hårda snärtar. Skördemogna sädesåkrar, gulbruna ax glider förbi fönstren som på en filmduk. Ännu ett plus: den avancerade och tekniskt överlägsna tyska filmindustrin. Världsledande. Vi åker genom ett övergivet landskap. Spridda nerbrända byggnader. Människor och djur har skickats till fronten, tänker jag och försöker vända mig om mot en kvinna i luggsliten kappa. Förra säsongens mode. Malplacerad med tanke på temperaturen i tågvaggen. Det kan jag vara själv i min vinterkostym, ”malplacerad”. Vi har uppenbarligen något gemensamt. Om det inte hade varit så fasansfullt i den här värmen, i den här ladugårdsstanken, hade det varit komiskt. Jag tänker försöka prata med henne. Jag behöver någon att prata med efter en lång tid utan att kunna ge uttryck för min plåga och frustration. När stön och undertryckta okvädningsord har varit den enda umgängesformen. Nu när tåget går framåt igen har både mitt humör och min adrenalinnivå stigit. Kvinnan står med sidan mot mig. Ungefär lika lång som jag. Brunhyad som jag när jag är ordentligt solbränd. Antagligen också soldyrkare. Litet kattansikte med en fräck uppnäsa. Hon hade kunnat vara min dubbelgångare. Jag behöver verkligen möta en människa på min nivå. Få en utmaning. Jag försöker med min tyska. Det är gagnlöst. Hon kanske är av utländsk härkomst. Då får jag vara försiktig. Men en människa är en människa. Det är min inställning. Jag ger inte avkall på mina grundprinciper. Även om Gerhard utmanade dem i fortsättningskriget mot ryssarna så står jag vid hans sida. Lojalitet står högst upp på min lista. Jag försöker med min skolfranska. Inte det heller. Jag har inte fler språk att välja på. Provar med ett leende. Det blir missförstått. Hon verkar misstänksam. Jag ler igen. Ett ansträngt, påklistrat leende. Hon viskar till mannen

bredvid med munnen alldeles intill hans öra. Att bli avvisad är som en spann kallt vatten. Jag lägger märke till bruset av viskande röster. Och kommer att tänka på ett anslag jag gick förbi när jag gick genom tåget och letade efter min kupé: "Achtung. Fienden lyssnar." Jag ställer in mig på att tåga ända till München. I München kommer det att bli annorlunda. Om jag får något att göra. En uppgift. Sårade soldater som ska skötas om och få hjälp tillbaka till fronten. Än så länge är det önsketänkande. Jag fantiserar. Ser mig själv som Florence Nightingale. Jag längtar efter hårt arbete. Efter att bidra, att medverka. Jag stod vid sidan om medan Gerhard stred tillsammans med finnarna. Ända tills han blev träffad av sovjetiska luftvärnskanoner på väg tillbaka till basen i Krakow. Han hann med nöd och näppe in bakom de tyska linjerna. Där planet havererade och fattade eld. Jag vet ingenting om hans uppdrag. Det kunde han inte avslöja i breven. Pressen bryr sig bara om antalet stupade soldater. Själva krigsdramat. Civilbefolkningen står i skuggan av dagstidningarnas och radionyheterernas militäriska rubriker från slagfältet. Jag ser situationen i världen i ett alltför komplext mänskligt perspektiv för att helt och hållet kunna följa med i Gerhards resonemang: Min fiendes fiende är min vän. Tyskland ligger i krig mot Ryssland, alltså var han tvungen att slåss för finnarna på den tyska sidan. Han hade inget annat val, sa han. Men det har man väl alltid. Jag viftar bort tvivlet som en irriterande fluga: att han använde Finland som täckmantel. Det är värmen på tåget och utmattningen som öppnar Pandoras ask. Jag smäller igen locket innan jag hinner titta ner i den. Jag vill inte veta sanningen, jag vill skapa en egen. En lång man med insjunkna kinder lösgör sig och börjar tränga sig fram genom tågkorridoren. Det uppstår en väldig röra följt av missnöjesyttringar. Det går inte att stoppa honom. Trots ilska och hotfullhet. När han når fram till mig och våra kroppar är tryckta mot varandra kan jag inte låta bli att

fråga honom vart han ska. Jag vill förbereda honom på tillståndet på toaletten. Han stannar. Tittar förvånat på mig. Till München, säger han. Det ska jag också, skyndar jag mig att svara innan han fortsätter. Då kan vi ju slå följe, säger han och står kvar. Jag bjuder på en cigarett. Cigaretter är en bristvara. Han tackar ja och ger mig eld. Jag drar in röken djupt ner i lungorna. Håller cigaretten tätt intill kroppen med glöden uppåt. För att inte råka tända eld på en rockkrage eller en hårlock. Vad har Ni för ärende i München? säger min reskamrat, halvt vänd åt sidan. Jag berättar att jag ska besöka vänner. Att min man gjorde en insats på östfronten i tysk tjänst mot bolsjevikerna. Vill kliva ur anonymiteten och visa att jag är någon, att jag finns. Att jag har rese-dokument och status som krigsänka. Han blir häpen. Reser Ni ensam? frågar han. Jag nickar. Sie sind nicht deutsch? viskar han och tecknar åt mig att tala tyst. Jag skakar på huvudet. Dänisch. Men hur kan Ni? säger han. Jag viskar återigen att min man stred på östfronten. För Finland, understryker jag, för finnarnas frihet. Jag kan inte tolka hans ansiktsuttryck. Han försöker tränga sig vidare, men han kan inte komma runt mig och knuffar till mig hårt. Jag har hög smärtröskel och står orubbligt kvar i mina rejäla handsyddas resskor. Nu har jag fått en fiende, konstaterar jag. Men han står lugnt kvar där han är. Hartnäckige Frau, viskar han tyst för sig själv. Men jag hör honom tydligt. Tack vare min skarpa hörsel. Det kan vara plågsamt. Särskilt de höga tonerna. Jag är uppvuxen i ett hem med piano. Började ta lektioner när jag var fem år. Jag blev van vid att uppträda, spela ett stycke på pianot när vi hade middagsgäster. Jag upptäckte att jag tyckte om att uppträda. Pappa var stolt över mig. Uppkomlingens stolthet. Min svenska mamma var främmande för mig. Jag kände att jag stod över mina föräldrar. Till skillnad från dem en äkta infödd Holtebo. Min överlägsna attityd fick sig en allvarlig knäck när pappa kastade sig mot sin död. Jag kände att det var jag som hade

knuffat honom över kanten med mitt rebelliska leverne. Men det var något helt annat som stod på spel. Börskraschen i USA och depressionen som följde på den spred sig som ringar på vattnet och nådde lilla Danmark. Ingen visste (inte ens mamma) att han efter att ha arbetat sig upp från botten till en betrodd position som företagens kamrer hade en uppsägning hängande över sig. Bara ett halvår innan han skulle fira tjugofem år som anställd och få guldklocka för lång och trogen tjänst. Jag blir fortfarande helt tom inombords när jag tänker på hans förtvivlan, den avgrunds-djupa skam som drev honom i döden. För att inte helt gå under när det hände var jag tvungen att skjuta undan honom. Radera honom ur mitt medvetande. Hans svaga sida överraskade mig. Jag kände bara till hans styrka, uppkomlingens hänsynslösa strebermentalitet. Was ist los? hör jag min medpassagerare säga. Jag har en klump i halsen. Kan inte få fram ett ord. Jag känner mig gammal som Metusalem. Har redan varit med om för mycket. Jag är inte den som stoppar svansen mellan benen. Jag föraktar fanflykt. Man måste stanna på sin post. ”Dö, om så det gäller”, som det står i psalmen. En annan av mina principer. Som jag och Gerhard hade gemensam. Vi var det perfekta paret. Kvinna och man i balans. Men jag kunde bli så arg på honom när han gick på kasino (vidlyftiga förhållanden i officersförläggningarna i Prenzlau och Paris) utan en tanke på vad vi skulle leva av här hemma. Då fick han inte komma till. Och så de evinnerliga problemen med löneöverföringarna varje månad från Deutsche Reichsbank till Nationalbanken. De danska officerarna i Luftwaffe hade dessutom fått löneförhöjning, fick jag höra på omvägar. Vi bodde vägg i vägg med familjen Berg. Även han en av de åtta flygofficerarna som var i tysk tjänst. Gerhard och ekonomi var ett kapitel för sig. Flotta vanor. Alltid skuldsatt. Vilket han trodde att han skulle kunna jämna ut vid spelborden. Det gick rykten om att han deltog i vinterkriget för att fly från skulder och eko-

nomiska problem. Låt folk prata och tro vad de vill. Till och med efter hans död skvallrades det i bekantskapskretsen om ohederliga transaktioner som han skulle ha medverkat i tillsammans med en tysk överstelöjtnant. Jag föraktar skvaller. Känner att jag står långt över det småaktiga behovet att sätta sig till doms över andra. Deltar aldrig i det vanliga sladdret i ankdammen. Vill varken lyssna på det eller vara med. Cigaretten har brunnit ner mellan mina fingrar. Jag vet inte var jag ska göra av fimpen. Svälja den? Min reskamrat kommer till undsättning. Tar den försiktigt och trampar på den på golvet. Uppmärksam och ansvarsfull. Jag uppträder öppet och avvaktande. Det vet jag brukar löna sig. Men kan ändå inte hålla mig från att fråga: Was machen Sie in München? Han skrattar till lite. Familienbesuch. Jag vill inte fråga om det är hans ursprungsfamilj eller den han själv har bildat. Jag gissar att han är lite yngre än jag. Strax under trettio. Som Gerhard när han stupade på ärans mark. Zwei Kinder, förklarar mannen oombedd, ich arbeite in Hamburg. Är tågtrafiken alltid så här ... oregelbunden? frågar jag försiktigt. Vill inte förolämpa hans stolthet över sitt land. Ja, säger han kort. Merparten av tågkapaciteten är reserverad för trupp- och materieltransporter. I krig måste man försaka, stiga åt sidan, uppoffra sig. Det har jag äntligen förstått. I början var jag rasande. Mest för att Gerhard inte hade låtit mig vara delaktig när han övervägde att anmäla sig till den internationella brigaden i Finland. Precis som min älskade pappa genomförde sin självmordsplan utan att inviga mig i den. Det kändes som ett bakhåll. Kennen Sie München? frågar min reskamrat. Nej, min första gång i München. Jag har bara en adress. Som jag visar honom. Bogenhausen ligger i utkanten av centrum, en bit från stationen, säger han. Jag blir säkert mött vid tåget, men annars går jag till fots med min väska. Om jag fortfarande har en väska. Sicher, säger han, tyskarna är ärliga människor. Om han arbetar inom stats-

apparaten är han säkert trogen partimedlem, tänker jag. Gerhard påstod att han som utländsk frivillig inte var tvungen att gå med i partiet för att kunna strida under tyskt befäl. Det räckte att han avlade faneden, sa han. Men tvivlet gnagde i mig. Det var ett svaghetstecken att jag inte litade på honom till hundra procent. Nu har jag fått veta säkert att han inte var med i det danska nazistpartiet. Vår granne fru Berg, som blev krigsänka nu i augusti, berättade att de hade gått med i partiet på Alfreds trettioårsdag, men att Gerhard under ett häftigt gräl hos dem hade hånat Frits Clausen och hans nazistparti och sagt att det var vulgärt och enfaldigt, och att det enligt hans åsikt var mer stil på det tyska nazistpartiet. Men om man kunde avlägga faneden och svära Hitler trohet utan att vara medlem i det tyska nazistpartiet, det vill jag låta vara osagt. Jag hoppas att Gerhard förlåter mig i livet efter detta, som jag inom parentes sagt inte tror på. Men det gjorde han, trots att han var läkarson och naturvetenskapligt uppfostrad. Han handlade i enlighet med en högre ordning, naturens ordning, och sitt samvete, sa han. Vilket är det som gör en man till en man. Precis vad jag tycker. Inte så konstigt att jag älskade och älskar honom intill vanvett, intill döden. Och efter den. Familjefaderns röst bryter igenom. München är sig likt. Trots fiendens nattliga flygräder och alla flyglarm som stör natt-sömnen, säger han föraktfullt. De allierade? frågar jag dumt. Ja. Engelsmännen. Ett blodtörstigt folk. Jag skulle för all del kunna räkna upp en del framträdande engelska pacifister, invänder jag. Det ordet är inte lämpligt på offentlig plats, säger han och ser sig förstulet om över axeln. Jag blir nervös. Har blivit förmanad att vara försiktig med vad jag säger till folk här nere. Precis som hemma, där vi var illa sedda i vissa kretsar. Fast i det motsatta lägret. Men när man håller sig till sin egen krets märker man inte av ogillande och fördömanden. Att förklara Gerhards val för den andra sidan blev för omständligt och tråkigt om alla nyanser

skulle vara med. Och jag ville helst inte tråka ut någon. Folk får tänka och tycka vad de vill. Ännu en av mina principer. Gerhard slogs för friheten. Men för frihet under ansvar, vilket han framhöll och själv följde. Hur kriget slutar vill jag inte tänka på. Vill inte måla fan på väggen. Man måste vara optimist i alla lägen. Jag undviker allt som drar ner mig ännu längre än jag redan är. Jag var en glad flicka, en glad tonåring, en glad gymnastikelev, en glad fästmö. Min bot mot sorgen är handling. Hårt arbete som ställer mig ansikte mot ansikte med dödens verklighet och kroppslighet. Vad obekymrad och naiv jag har varit. När man är ung och ännu inte har mött kärleken tror man att man är odödlig. Tillsammans med kärleken stiger döden in i ens liv och bjuder upp till dans. Nu är det inte långt kvar till München, säger min medresenär. Han gör mig sårbar. Jag vill helst klara mig själv. Inte vara beroende av slumpen. Förrän jag är i säkerhet hos Klaus och Gudrun (ett rejält germanskt namn). Men jag får ligga som jag har bäddat. Det var jag som höll fast honom, min trivsamma reskamrat. Han frågar viskande om jag har cigaretter. I så fall vill han gärna byta mot ransoneringskuponger. Dem kommer jag att få användning för om jag behöver något att äta när vi kommer fram till München. Jag har totalt glömt bort att jag är hungrig men drar upp ett paket ur handväskan av ren och skär tacksamhet över att han är så vänlig mot mig. Jag får ett par skrynkliga kuponger i utbyte. Stoppar ner dem i min handväska utan att titta på dem. Tåget bromsar in med en hög suck, som när luften går ur tusen ballonger. Vi står stilla i utkanten av en storstad. Förstadshus med inhägnade trädgårdar i små prydliga kvadrater. München? Jag tittar på mannen i den snygga poplinrocken. Han nickar. Verkar frånvarande. Han tänker på dem där hemma. Den lilla familjen. Min hustru är väldigt svartsjuk, mumlar han. Jag ska inte störa familjefriden, lovar jag. Friden? säger han med ett tillkämpat leende. Wir sind im Krieg, rättar han mig. Han gör

mig förvirrad. Jag håller mun. Vänder mig bort från honom. Försöker tränga mig fram till min kupé. När tåget kommer fram till München Hauptbahnhof, som lär vara ett av de största och modernaste stationskomplexen i Europa, så riskerar min resväska att försvinna i tumultet. Men jag kommer ingenvart. Behöver hjälp. Andra passagerare har kommit in mellan mig och min resvän. Vad jag är dum och förmäten. Att jag inte har utnyttjat honom innan det var för sent. Bett honom bana väg för mig. Nu har han bara familjen i skallen. Tåget rullar igen. Oändligt långsamt. Snart är vi framme. Jag måste ha min resväska med mina kläder och toaletsaker. Jag fungerar inte utan mina personliga tillhörigheter. Underkläder. Smycken. Krämer. Eau de cologne. Hårborste. En låg morgonsol skiner in genom de smutsiga fönsterrutorna. Jag måste knipa ihop ögonen. Under en skur av sammanbitna svordomar som jag inte förstår tränger jag mig fram till min tyska hjälpare. Skulle Ni vilja hjälpa mig bort till min kupé? Han tittar förvånad på mig. Som om han redan har glömt mig. Så lyser han upp. Natürlich. Hans röst ger order till de kringstående om att lämna plats. Är han militär? Officer som Gerhard? Först nu ser jag partinålen på hans rockslag. Jag håller i honom som en släpvagn. För att inte komma ifrån honom igen. Vi sitter fast. Hejdade av väggen av hoppresade kroppar. Jag börjar tvivla på resväskans existens. Hade jag överhuvudtaget något bagage med mig? Är det bara mitt behov av att normalisera situationen som gör att jag ser mig själv som en resenär med resväska? Jag vill sova. Bara lägga mig ner. Ge upp hoppet och låta resväskan vara. Vad har jag egentligen här att göra? I krigets hjärta. Istället för att stanna hemma och ta hand om våra pojkar. Mitt besöksvisum gick igenom helt utan problem. Innan jag hann blinka var alltihop ordnat. Som om det var en trolleriblackett jag hade fyllt i. Jag hann inte ångra mig. Müller (förstesekreterare vid den tyska legationen), som jag hade träffat vid flera

tillfällen, såg till att handläggningen gick undan. Öppnade dörrar och gjorde det möjligt för mig att resa in i das Reich. Som jag nu har fått tätt inpå livet. Lite för tätt enligt mitt förmenande. Jag föredrar avstånd. Luft mellan de dansande, som man säger. Vi rör oss långsamt framåt. Min reskamrat är ihärdig och målmedveten. Vilket lär vara ett tyskt karaktärsdrag. Nu är vi utanför kupén. Fullproppad med passagerare som sitter i lager på lager på sätena. Står på varandra i mittgången. Min resväska ligger längst ner på bagagehyllan med väskor, ränslor, bylten ovanpå. Jag ropar stopp. Min kavaljer vänder sig om med ett ryck och är nära att stöta näsan i min kind. Ursäkta, min väska är där inne. Jag knycker med huvudet mot kupédörren. Vi stannar här tills vi är framme. Jag hjälper Er att få tag på Er väska, försäkrar han. Jag litar på honom. Att han står vid sitt ord trots sin hustrus svartsjuka. Tåget kör framåt på rälsen i snigelfart. En storstad med rykande skorstenar och monumentala byggnader avtecknar sig mot morgonhimlens lysande bakgrund. Det känns spännande att ha kommit fram. Ankomster är magiska. Avsked är förkrossande. Jag blir sjuk av avskedskyssar. Jag fick utslag på läpparna och kring munnen när Gerhard hade varit hemma på en kort endagspermission och sedan reste igen. Stora otäcka blåsor och sårskorpor som inte föll av förrän efter lång tid. Jag var tvungen att gömma mig för världen ända tills jag såg något så när civiliserad ut igen. Stationen med dess perronger, ljussignaler, växlar närmar sig. Jag har fjärilar i magen. Kan inte komma av tåget snabbt nog. Ut i det fria. Vi står och väntar i en tåγκö en bit utanför stationsområdet. Jag vill nästan hoppa ut genom fönstret. Springa den sista biten. Mannen i poplinrocken nickar uppmuntrande åt mig. Han står med sidan mot mig. Jag börjar tvivla på att det är en partinål han har på rockslaget. I grund och botten angår det mig inte. Det måste väl räcka att Gerhard inte var partimedlem. Vad andra gör är deras ensak. Är Ni statsan-

ställd? frågar jag. Det låter lagom neutralt. Inom förvaltningen, säger han korthugget. Det blir jag inte klokare av. Men vill inte veta mer heller. Lyckligt ovetande är min melodi. Gerhard kunde inte gå in på några detaljer kring vad han höll på med österut. Eller var de olika frontlinjerna gick. Bara allmänna tankar om krigets lagar och att det var nödvändigt att slå tillbaka bolsjevismen. Det passade mig utmärkt. Jag vill inte veta något om allt det otäcka. Jag hatar hemska detaljer. Vilket detaljer oftast är. Jag trivs bäst uppe på ytan. Men störtade rakt ner när Gerhard blev nerskjuten. Jag hade inte räknat med vår egen dödlighet. Vi kunde gå på vattnet. Tillsammans var vi oöverbärliga. Tiden var på vår sida. Vi hade de rådande vindarna i ryggen. Berusade av förväntningarna på en kommande storhetstid. Utan att tänka på FALLET. Och här är resultatet. Att anlända till "Hauptstadt der Bewegung" med denna boskapstransport. För att fylla tomrummet efter Gerhard. För att hjälpa till och för att lindra smärta, om det är någon som har behov av det. Jag är inte skapad av mannens revben. Utan i egen rätt, med ägg- och sädescellsmetoden.

Jag står på perrongen med min resväska i famnen. Vågar nästan inte tro att jag hade sådan tur. Allt bagage kastades ut genom fönstren huller om buller, ner på perrongen. En del hamnade på rälsen under tåget. Förtvivlade passagerare kryper omkring och letar efter sina väskor, kappsäckar, bylten, ränslar. Det är allas strid mot alla. Utan min hjälpare hade jag förlorat striden. Utan hjälpare och en viss portion tur kommer man ingenvart här i livet. Min reskamrat är försvunnen i mängden. Jag är honom evigt tacksam och unnar honom en fin återförening med familjen. Utan några fnurror på tråden och bortförklaringar. Utan gräl och barnagråt. Måtte det gå honom väl. Med eller utan partinål på rockslaget. Det är precis lika överfullt på perrongen som i tågkorridoren. Jag trängs och knuffas hänsynslöst för att komma